

Корина Лешбер

ЗА ПРОИЗХОДА НА ЕДНИ БЪЛГАРСКИ ПАСТИРСКИ ТЕРМИНИ

Въз основа не само на данните, с които разполагат историческото езиковедие и палеолингвистиката (частично документално непотвърдени), но и на най-новите резултати от изследванията в областта на археологията, генетиката, етнографията и сравнителната митология е налице възможността да бъде стратифициран речниковият състав на южноевропейските езици, в частност – и специфичният, трудно поддаващ се на етимологизация лексикон на пастирите на Балканите, в границите на по-мощна архаична лексикална система.

Тази система или своеобразна лексикална мрежа се е разпространявала и се е развивала в резултат от миграцията върху обширно географско пространство в продължение на дълъг период от време, отразявайки важна епоха в развитието на човечеството в рамките на евразийската култура в продължение на хилядолетия. Възникването и формирането на тази лексикална система безспорно са се осъществявали хронологически по-рано от собствено славянската или дори индоевропейската епоха.

При изследването на евразийския речников състав в многоаспектния контекст на макрокомпаративистиката може да се констатира повтаряща се закономерност за съществена част от този лексикон.

Тази закономерност предварително ще бъде обозначена като „цяла поредица от лексикални свидетелства“ за съществуването на еускаро-изт.-кавказки *субстрат*, който включва повтарящ се образец на разпределяне на предполагаеми етимологично родствени думи с голяма дълбина в древността. С цел изясняване на подобна специфична конфигурация беше направен опит да се проследят доисторическите неолитни корени на евразийската пастирска култура.

По-нататък културата на пастирите от Югоизточна Европа и Карпатите се разглежда в по-широк контекст.

За по-голямата част от типичната за региона пастирска лексика, например в румънския, албанския и съседните езици, липсват убедителни етимологични пояснения. В повечето случаи имаме работа с не много точни определения: „балканска дума“ или „от дакийски/тракийски произход“. Често не е възможно да се посочи убедителна изходна форма. По този начин е трудно да се изкаже достатъчно определено мнение във връзка с реалното съществуване на реконструиранияте форми.

В настоящото изследване, като се има предвид казаното по-горе, се предлагат експериментални подходи към решаването на проблеми с неясните етимологии (според дефиницията на С. Л. Николаев (1984) „Кавказоидни елементи на палеобалканския субстрат“).

Ключови думи: етимология, балканско езиковедие, пастирска лексика, неолитна революция, доисторически миграции, изследване на субстрата

Bengtson, J. D. & Leschber, C. Notes on Euskaro-Caucasian (Vasconic) Substratum in western Indo-European Languages. – Wékws, vol. 5. Revue d'études Indo-européennes. R. Garnier, X. Delamarre, Les Cent Chemins, Arles: Éditions Errance, 2019, pp. 11 – 50.

Bengtson, J. D. & Leschber, C. Notes on some Pre-Greek words in relation to Euskaro-Caucasian (North Caucasian + Basque). – Journal of Language Relationship / Voprosy jazykovogo rodstva, 19/2, 2021, pp. 71 – 98.

Bengtson, J. D. & Leschber, C. On criticism of S. L. Nikolayev / S. A. Starostin, A North Caucasian Etymological Dictionary. – In: Iran and the Caucasus (to appear 2022). Brill: Leiden-Boston.

Kassian, A. Hattic as a Sino-Caucasian language. – Ugarit-Forschungen, 41, 2010, pp. 309 – 448.

Kulikov, L. The Proto-Indo-European case system and its reflexes in a diachronic typological perspective: evidence for the linguistic prehistory of Eurasia. – Rivista degli Studi orientali, nuova serie, vol. LXXXIV, 1 – 4, 2012, pp. 289 – 309.

Алексеев, М. Е., Тестелец, Я. Г. «Северокавказский этимологический словарь» и перспективы кавказской компаративистики. – Известия РАН. Отделение литературы и языка, 1996, 55, 5, с. 3 – 18.

Домосилецкая, М. В. Албанско-Восточнороманский сопоставительный словарь. Скотоводческая лексика. Санкт-Петербург, 2002.

Калужская, И. А. Палеобалканские реликты в современных балканских языках. Москва, 2001.

Клепикова, Г. П. Славянская пастушеская терминология – ее генезис и распространение в языках карпатского ареала. Москва, 1974.

Николаев, С. Л. Кавказоидные элементы палеобалканского субстрата. – В: Античная балканистика. Карпато-балканский регион в диахронии. Москва, 1984, с. 29 – 31.

Николаев, С. Л. Северокавказские заимствования в хеттском и древнегреческом. – В: *Петровский, Б. Б.* Древняя Анатолия, 1985, Москва, с. 60 – 73.

Чирикба, В. А. Баскский и северокавказские языки. – В: *Петровский, Б. Б.* Древняя Анатолия, 1985, Москва, с. 95 – 105.